

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-1-26>**Ірина ГОЛУБОВСЬКА,***orcid.org/0000-0002-0875-8487*

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна) *holubovskaiv@ukr.net***Валентина ПІДГУРСЬКА,***orcid.org/0000-0002-9882-6390*

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна) *tinulia@ukr.net*

СПЕЦИФІКА ХУДОЖНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ ТРАГЕДІЇ РЕКРУТЧИНИ В НОВЕЛАХ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА «ВИВОДИЛИ З СЕЛА» ТА «СТРАТИВСЯ»

У статті представлена спроба аналізу ранніх новел Василя Стефаніка «Виводили з села» та «Стратився» у плані визначення специфіки авторського трактування й художнього відтворення мотиву трагічної швидкоплинності людського існування на прикладі зображення руйнівного впливу рекрутчини. Осмисленню авторського задуму сприяють драматичні за своїм характером і глибокі за змістом та силою художнього впливу назви творів, які складають своєрідну діалогію, нетипові для вітчизняного мистецтва слова. Зазначено, що в початковому варіанті назви першої новели автор акцентував на символічній смерті головного героя та на дочасному поховальному обряді, котрий здійснюється односельцями над поки ще живим парубком. Заміна іменника «виводили» на дієслово «виводили» у назві тексту підкреслює пасивність молодого рекрута, позбавленого можливості обирати власну долю самостійно. Назва другої новели «Стратився» наголошує на скороминучості людського існування, адже граматична форма дієслова, обрана прозаїком для називання, налаштовує читача на текст трагічного змісту, головний герой якого вже позбавив себе життя. Персонажі новел «Виводили з села» та «Стратився» сприймають рекрутську службу як фатальне персоніфіковане зло, підкреслене зловісними пейзажними та урбаністичними картинками, промовистими психологічними деталями поведінки героїв. Доведено, що вже в ранній творчості Василь Стефанік презентував себе як видатний майстер психологічної прози; його новели «Виводили з села» та «Стратився» переконливо показують руйнівний вплив рекрутчини, муштри, фізичного й морального насилля на людські життя. Твори Василя Стефаніка завжди будуть цікаві українським читачам, бо прозаїк спромігся створити особливий художній світ, зобразити повнокровних персонажів, порушити неоднозначні питання, які завжди хвилюватимуть людство.

Ключові слова: новела, назва твору, проблематика, трагізм, художні засоби.

Iryna HOLUBOVSKA,*orcid.org/0000-0002-0875-8487*

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department

of Primary Education and Culture of Professional Language

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) *holubovskaiv@ukr.net***Valentyna PIDHURSKA,***orcid.org/0000-0002-9882-6390*

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department

of Primary Education and Culture of Professional Language

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) *tinulia@ukr.net*

SPECIFICS OF ARTISTIC REPRODUCTION OF THE TRAGEDY OF RECRUITS IN VASYL STEFANYK'S NOVELS "TAKEN OUT OF THE VILLAGE" AND "LOST"

The article presents an attempt to analyze Vasyl Stefanyk's early short stories "Taken Out of the Village" and "Lost" in terms of determining the specifics of the author's interpretation and artistic reproduction of the tragic ephemerality

of human existence on the example of destructive recruitment. The dramatic nature of the author's idea is facilitated by dramatic in nature and deep in content and strength of artistic influence titles of works, which constitute a kind of dilogy, atypical for domestic art words. It is noted that in the initial version of the title of the first short story the author emphasized the symbolic death of the protagonist and the premature funeral rite, which is performed by fellow villagers over a still living young man. Replacing the noun "derivation" with the verb "deduced" in the title of the text emphasizes the passivity of the young recruit, deprived of the opportunity to choose his own destiny. The title of the second short story "Lost" emphasizes the ephemerality of human existence, because the grammatical form of the verb, chosen by the prose writer for naming, sets the reader to the text of tragic content, the protagonist of which has already killed himself. Characters of the short stories "Taken Out of the Village" and "Lost" perceive conscription as a fatal personified evil, highlighted by sinister landscape and urban paintings, eloquent psychological details of the behavior of the heroes. It is proved that already in his early work Vasyl Stefanyk presented himself as an outstanding master of psychological prose; his short stories "Taken Out of the Village" and "Lost" convincingly show the devastating impact of conscription, drills, physical and moral violence on human lives. Vasyl Stefanyk's works will always be interesting to Ukrainian readers, because the prose writer managed to create a special artistic world, portray full-blooded characters, raise ambiguous issues that will always concern humanity.

Key words: short story, title of the work, problems, tragedy, artistic means.

Постановка проблеми. Нещодавно Україна урочисто відзначила 150-річчя із дня народження Василя Стефаника. Показово, що інтерес до набутку видатного класика активізується не принагідно, час від часу, швидко згасаючи після проведення офіційних заходів (як це, на жаль, подеколи трапляється). Книжки прозаїка практично щороку друкуються провідними видавництвами; тексти письменника вивчаються в загальноосвітніх школах та ЗВО; широке коло вітчизняних науковців, до складу яких входять не тільки літературознавці, а й лінгвісти, історики, методисти, психологи, проводять різнопланові дослідження унікальної творчої спадщини покутського генія. У своїх новелах Стефаник виступає проти дегуманізації суспільства, підводячи читача до важливої і водночас дуже простої думки: кожна людина на землі є найвищою цінністю; загибель людини – це всесвітня трагедія.

Аналіз останніх досліджень. Вітчизняне стефанікознавство має серйозні здобутки. Великий внесок у дослідження творчості новеліста зробили Л. Бабій, Є. Баран, О. Білецький, І. Букса, О. Дей, І. Денисюк, Б. Гаврилів, О. Гнідан, М. Грицюта, Н. Жук, Т. Завгородня, Л. Кіліченко, В. Кононенко, В. Косташук, М. Коцюбинська, В. Лесин, В. Матвійшин, С. Микуш, Ф. Погребенник, В. Полек, С. Пушик, Р. Чопик, Я. Ярема та ін. В останні роки українське стефанікознавство збагатилося працями таких дослідників, як: П. Арсенич, Т. Бикова, В. Біляцька, Н. Ботнаренко, Т. Вірченко, Н. Голод, Р. Горак, В. Єрмак, М. Зубрицька, О. Казанова, Т. Качак, В. Качкан, С. Кирилюк, Л. Мацевко-Бекерська, Б. Мельничук, С. Микуш, О. Мірошник, Р. Мовчан, М. Моклиця, І. Набитович, Л. Назаревич, С. Пилипчук, Р. Піхманець, Г. Пристай, С. Процюк, Т. Салига, Л. Сенік, О. Слоньовська, Р. Стефурак, М. Хороб, С. Хороб та ін.

У нашій статті представлена спроба аналізу ранніх новел Василя Стефаника «Виводили з села» та «Стратився» у плані визначення специфіки авторського трактування й художнього відтворення мотиву швидкоплинності людського існування на прикладі зображення руйнівного впливу рекрутчини.

У площині обраного нами ракурсу дослідження викликає інтерес стаття Ольги Мірошник «Проблема самогубства у внутрішньому світі Василя Стефаника: психобіографічний і творчий аспекти» (Мірошник, 2018). На основі дослідження епістолярію Василя Стефаника авторка показує, яким чином сумний власний досвід та трагічна родинна історія вплинули на ставлення митця до питання самогубства і в який спосіб ця проблема трансформувалася в його художній творчості.

Лариса Наконечна у студії «Мотивіка смерті у творчості Василя Стефаника» аналізує трансформацію мотиву смерті в набутку новеліста, а також розглядає її міфопоетичну природу (Наконечна, 2016).

Аналізуючи новели прозаїка, Леся Назаревич у праці «Мовні засоби як вираження духовної культури українців у новелістиці Василя Стефаника» доводить, що українську літературу можна аналізувати крізь призму суб'єктивності людського існування. Особливу увагу дослідниця звертає на висвітлення тем сенсу людського буття, приреченості, смерті, відчаю, відчуженості, абсурду, самотності, болю, жаху, страху (Назаревич, 2014).

Мету нашої статті вбачаємо у визначенні художніх засобів і прийомів, за допомогою яких Василь Стефаник моделює особливий художній світ, розкриваючи трагізм скороминушого людського існування. Матеріалом для узагальнень стали тексти новел про рекрутчину, що складають своєрідну діалогію: «Виводили з села» та «Стратився».

Виклад основного матеріалу. Ранні новели «Виводили з села» та «Стратився» написані Стефаніком протягом 1897–1900 рр. Леся Назаревич вважає ці твори диптихом, у якому виявилась трагедія і внутрішнього світу батьків, і Всесвіту. Відхід селянських дітей на службу до австро-цісарської армії, їхня загибель формувала в батьків та односельців відчуття безповоротності, яке охоплювало внутрішнє буття і вояків, і рідних (Назаревич, 2014: 180).

У цих творах художньо відображені й особисті переживання літератора, адже, як відомо, першопричиною написання названих новел стала трагедія в родині Стефаніка: 1887 року Лука, двоюрідний брат прозаїка, наклав на себе руки, не витримавши військової служби (Іванцев, Спірін, 1993: 141).

Осмысленню авторського задуму сприяють драматичні за своїм характером назви творів, нетипові для вітчизняного мистецтва слова. Зазвичай українські літератори використовують для номінації іменники в називному відмінку або сполучення іменника з узгодженим прикметником чи займенником. Чимало таких назв є і в самого Стефаніка: «Басараби», «Діти», «Дорога», «Злодій», «Катруся», «Новина», «Палій», «Портрет», «Похорон», «Суд»; «Вечірня година», «Воєнні шкоди», «Діточа пригода», «Дурні баби», «Камінний хрест», «Кленові листочки», «Мое слово», «Синя книжечка», «Такий панок» тощо.

У даному випадку автор використовує дієслова. Важливо, що спочатку перша новела мала назву «Виводини з села». Борис Грінченко поєднує слово *виводини* із словом *вивід* у значенні «перше відвідування церкви жінкою через 6 тижнів після народження нею дитини для отримання очищувальної молитви. Так же називається й сама молитва» (Грінченко, 1958: 149). На нашу думку, початковий варіант назви твору ближчий до етнографічного омоніма, що називає першу частину поховального обряду. На виводини приходили родичі, сусіди і майже ціле село (Ігнатюк, 2008: 96).

Уперше новела була опублікована в газеті «Праця» (1897, 24 жовтня (5 листопада) саме під такою назвою. Готуючи до видання збірку «Синя книжечка», Василь Стефанік переробив текст і змінив назву на «Виводили з села». Можливо, у початковому варіанті назви робився акцент на символічній смерті головного героя Николая, якого все село не просто проводжає до війська, а, власне, проводить над ще живим парубком похоронний обряд. Автор піднімається до рівня античної трагедії, бо сама назва твору налашту-

вує на трагічний сюжет, в основі котрого – смерть як факт, як моторозна непереборна реальність, і читач підсвідомо готується до опису поховального обряду.

У такому контексті інформація про те, що насправді всі герої новели ще живі, зовсім не викликає полегшення. Ми розуміємо, що смерть – страшний фатум - лише на хвилику дала перепочинок. На думку С. Хороба, новеліста глибоко турбувала проблема розтерзаності людської долі, розчакненої людської свідомості. Причому автор керувався переконаннями, що трагізм простої людини, мешканця покотського села, нічим не поступається трагізму Софоклової Антигони чи Філоктета або шекспірівського короля Ліра (Хороб, 2016: 412).

Заміна іменника «виводини» на дієслово «виводили» дещо змінює ракурс сприймання. Неозначено-особове речення «Виводили з села», а також форма недоконаного виду дієслова підкреслюють пасивність головного героя (врешті-решт, той факт, що Николай немає жодного вибору й неназвані всемогутні сили, мов неблаганні олімпійські боги, силоміць вирішують долю і його власну, і майбутнє нещасної родини, яскраво підкреслюється відсутністю в назві новели імені молодого рекрута: а кого ж таки виводили з села?!).

Звертає на себе увагу й пасивність односельців, котрі не самотужки виводять хлопця, а лише супроводжують його. Тож відсутність у змінній назві твору підмета (суб'єкта дії) підкреслює фатальну неминучість того, що відбувається, адже ні Николай, ані його родичі, ані односельці нічим не можуть зарадити прийдешньому неминучому лихові, бо жоден герой новели не хазяїн своєї долі. І вся атмосфера твору густо просякнута болем і мукою, передчуттям невідвотної трагедії.

Водночас Василь Стефанік показує, що атмосфера неблаганного античного фатуму в тексті зовсім не є засобом фантастичної гіперболізації, бо в новелі цілком правдиво відтворені реалії життя українських селян. Відомо, що зазвичай у рекрути забирали синів бідняків, бо багаті мали змогу відкупитися від служби. У солдатській казармі на молодих хлопців чекала щоденна нестерпна муштра. Поводження командирів, що рекрутувалися з багатих верств панівних націй, було жорстоким, а часто навіть звірячим. Вимуштруваних селянських синів гнали на фронт воювати за чужі ім інтереси (Іванцев, Спірін, 1993: 139).

Наступна новела маленької діалогії «Стратився» вже своєю пекуче лаконічною назвою відтворює фатальну швидкоплинність людського життя. Власне, сюжет і тема новели відбиті в її

глибокій назві, бо обрана автором дієслівна форма (минулий час, чоловічий рід, dokonаний вид) пронизливо свідчить про те, що, на жаль, чоловік уже скоїв самогубство. І відбувається неймовірно: читач, ще не знайомий із твором Стефаника, уже відчуває душевний біль за передчасно обірване людське життя, а також очевидне авторське співчуття. І можна захоплюватися силою таланту прозаїка, який уже в своїх найперших творах виявив геніальне розуміння сили художнього слова.

Своєрідним камертоном до розуміння новели «Виводили з села» є лиховісна пейзажна картина, якою починається твір: «Над заходом червона хмара закам'єніла. Довкола неї зоря обкинула свої біляві пасма і подобала тота хмара на закервавлену голову якогось святого. Із-за тої голови промикалися лучі сонця»¹ (Стефаник, 1949: 15). Агресивний криваво-червоний колір застиглої хмари, що уподібнюється голові страченого християнського великомученика, в поєднанні з білим кольором зоряних пасом (білий колір – одвічний символ чистоти) та із сонячним сяєвом природного німба – усе це створює пронизливе відчуття прийдешньої трагедії та мученицької смерті невинної людини.

Загальний настрій громади підкреслюється точною деталлю: проводжати виходили з дому новобранця такі смутні, як від умерлого. «За людьми вийшов молоденький парубок із обстриженою головою. Всі на него дивилися. Здавалося їм, що тота голова, що тепер буяла у кервавім світлі, та має впасти з пліч - десь далеко на цісарську дорогу. В чужих краях, десь аж під сонцем, впаде на дорогу та буде валятися» (Стефаник, 1949: 15). Василь Стефаник сміливо поєднує образ невідомого замученого святого з поки ще живим юним хлопцем, чия офіра попереду. Жорстокість і аномальність прийдешньої жертви підкреслюють картини масових передчуттів щодо невідомої загибелі рекрута. Особливо важке враження залишає по собі апокаліптичне видовище грядущого обезголовлення, відсічена голова, що «валяється», наче непотріб, на далекій цісарській дорозі. Як бачимо, уже в ранній прозі письменник звертається до антивоєнної проблематики.

Через важливі психологічні деталі поведінки всіх персонажів новели автор виразно відтворює загальний стан істинної скорботи, бо за юним Николаєм тужить усе село: «Жінки заплакали, сестри руки заломали, а мама була головою до одвірка» (Стефаник, 1949: 15); «Незабавки вийшла

мама з сином. Твар мала бліду як крейда» (Стефаник, 1949: 15); «Хлопи заревіли. Тато впав головою на віз і трясся як лист» (Стефаник, 1949: 16).

Автор об'єднує в неподільну спільноту людей та природу, і весь персоніфікований світ споглядає за прийдешньою невиправною бідою: «Листе устелило дорогу. Позагиналося у мідяні човенця, аби з водою осіннов поплисти у ту дорогу за рекрутом. Ліс переймав голос мамин, ніс його в поле, клав на межі, аби знало, що як весна утвориться, то Николай на нім вже не буде орати» (Стефаник, 1949: 16). Мотив дерева як символу родини й самого життя (згадаймо і про генеалогічне дерево) продовжується в новелі «Стратився», де нещасний батько дізнається, що його єдиний син наклав на себе руки у вільхах.

Інна Кошова наголошує на тому, що човен є символом останнього шляху богів та людей, символом розлуки, прощання, а сам шлях за осінньою водою і листя-човенця уособлюють дорогу в потойбіччя (Кошова, 2017: 42). У безрадісному фіналі новели згорьовану матір утішають доньки, а «над ними розстелилося осіннє склепінне небесне. Звізди мерехтіли, як золоті чічки на гладкім, залізнім тоці» (Стефаник, 1949: 16). Стефаник вкотре змінює ракурс сприймання, і читач має змогу з висоти зоряного неба осягнути масштаб поодинокі, на перший погляд, драми.

Новела «Стратився» вщент розбиває останні примарні надії, які залишалися в серці оптимістично налаштованого читача після знайомства з попереднім твором. «Колія летіла у світи. У кутику на лавці сидів мужик та плакав. Аби его ніхто не бачив, що плаче, то ховав голову у писану тайстру. Сльози падали як дощ. Як раптовий падали, що нараз пуститься, та й не забавки уймаєся» (Стефаник, 1949: 17). Виразна парцеляція, точне порівняння акцентують на трагізмі ситуації, коли стражденний батько з останніх сил намагається не показувати стороннім свій відчай, та страшний біль, мов природна стихія, мимоволі таки проривається назовні. Збентеження в душі персонажа підкреслює образ колії, що летить у світи й несе батька в чуже місто, яке назавжди забрало в нього сина.

Ворожа урбаністична картина великого міста контрастує із природним, звичним для героя сільським пейзажем. Простий землероб не вірить штучним світилам, бо вони приховують чорне пекло. Не даремно чужа нескінченна вулиця, осяяна неприродним світлом і обрамлена безмежними мурами, приводить до трупарні.

Новела буквально потопає в батьківських сльозах, бо немає у світі страшнішої біди за смерть власної дитини. Промовисте прізвище героя –

¹ Орфографічні та пунктуаційні особливості цитованих творів збережені – І. В., В. П.

Чорний зловісно пророкує фатальну невідворотність трагедії. Ми так і не дізнаємось причин цього страшного вчинку. Хіба що батько згадає провісний сон, в якому хлопець явився йому на споді криниці з гіркими словами: «Ой, дьидю, не годен я у воську вібути» (Стефанік, 1949: 17). І в читача не залишиться сумнівів у тому, що новобранець укоротив собі віку через нестерпну військову службу, яка відірвала Николая Чорного від сім'ї, від «сродної» хліборобської праці, від свого коріння. І зовсім недаремно бували односельці й нещасні батьки проводжали рекрута на службу, мовби в останню путь. Михайло Зубрицький зазначає: «Точними, лаконічними фразами Стефанік передає трагедію старого батька і тим самим викликає протест проти суспільства, яке спричинилося до загибелі молодої, красивої, сильної та працюючої людини» (Зубрицький, 2013: 173).

Николай змальований у фольклорних традиціях, адже ми бачимо його крізь призму батьківської любові. Його син «був уріс, як дуб»; в його

руках усе горіло, і батько навіть пошкодує: «Було одну итьбиту ще малому...» (Стефанік, 1949: 18). І підтекст усім зрозумілий: однорукого хлопця точно не взяли б до ненависного війська.

Страшним контрастом звучать заключні рядки новели, де ми востаннє бачимо молодого самогубця, убраного батьком для поховання: «Такий годен та гарний парубок у павах! Лежав на студений мармуровій плиті та гейби усміхався до свого тата» (Стефанік, 1949: 18).

Висновки. Отже, ще в ранній творчості Василь Стефанік заявив про себе як про блискучого письменника, майстра психологічної прози. Його новели «Виводили з села» та «Стратився» переконливо показують руйнівний вплив на людські життя рекрутчини, муштри, фізичного й морального насилля. Твори Василя Стефаніка завжди будуть цікаві українським читачам, бо прозаїк спромігся створити особливий художній світ, зобразити повнокровних персонажів, порушити неоднозначні питання, які повсякчас хвилюватимуть людство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зубрицький М. Психологізм соціальних новел Василя Стефаніка. *Проблеми гуманітарних наук. Філологія*. 2013. Вип. 32. С. 168–183.
2. Іванцев І., Спірін О. В. С. Стефанік про рекрутчину. *Стефаніківські читання* / ред. колегія: Л. Кіліченко, В. Кононенко, О. Пилип'юк. Івано-Франківськ, 1993. Випуск № 2. С. 138–141.
3. Ігнатюк І. Поховальні звичаї та обряди на Південному Підляшші. *Фольклористичні зошити*. 2008. Випуск 11. С. 85–102.
4. Кошова І. Кольоровий світ експресіоністських новел Василя Стефаніка (Стаття 1). *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2017. Вип. 1(2). С. 40–48.
5. Мірошник О. Проблема самогубства у внутрішньому світі Василя Стефаніка: психобіографічний і творчий аспекти. *Літературознавство. Фольклористика. Культурологія*. 2018. Вип. 27–28. С. 69–84.
6. Назаревич Л. Мовні засоби як вираження духовної культури українців у новелістиці Василя Стефаніка. *Українознавчий альманах*. 2014. Вип. 17. С. 178–182.
7. Наконечна Л., Наконечна-Роганіна Л. Мотивіка смерті у творчості Василя Стефаніка. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2016. № 2. С. 233–240.
8. Словарь української мови / упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко: в 4-х т. Київ: Вид-во АН УРСР, 1958. Т. 1. С. 149. URL: http://hrinchenko.com/slovar/znachenie-slova/4885-vyvodyny.html#show_point (дата звернення: 03.02.2022).
9. Стефанік В. Повне зібрання творів: в 3-х т. / АН УРСР, Ін-т укр. літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ: Вид-во Акад. наук. Укр. РСР, 1949 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2019). Т. 1: Новели. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=11106> (дата звернення: 03.02.2022).
10. Хороб С. Поетика конфлікту у прозі Василя Стефаніка: драматизація новели чи епізодія драми? *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2016. № 2. С. 405–422.

REFERENCES

1. Zubrytskyy M. Psykholohizm sotsialnykh novel Vasylya Stefanyka [Psychologism of Social Short Stories by Vasyl Stefanyk]. *Problemy humanitarnykh nauk. Filolohiya. Problems of the humanities. Philology*. 2013, Issue 32, pp. 168–183. [in Ukrainian].
2. Ivantsev I., Spirin O. V. S. Stefanyk pro rekrutchynu [Stefanyk about Recruitment]. *Stefanykivski chytannya. Stefanyk's readings* / red. kolehiya: L. Kilichenko, ed. Board: L. Kilichenko, V. Kononenko, O. Pylypyuk. Ivano-Frankivsk, 1993. Issue № 2, pp. 138–141. [in Ukrainian].
3. Ihnatyuk I. Pokhovalni zvychayi ta obryady na Pivdenному Pidlyashshi [Funeral Customs and Rites in Southern Podlasie]. *Folklorystychni zoshyty. Folklore notebooks*. 2008, Issue 11, pp. 85–102. [in Ukrainian].
4. Koshova I. Kolorovyy svit ekspresionistskykh novel Vasylya Stefanyka [Colorful World of Expressionist Short Stories by Vasily Stefanyk] (Stattya 1). (Article 1). *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya: Filolohichni nauky. Bulletin of Cherkasy University. Series: Philological Sciences*. 2017, Issue1(2), pp. 40–48. [in Ukrainian].

5. Mirosznyk O. Problema samohubstva u vnutrishnomu sviti Vasylya Stefanyka: psykhibiografichnyy i tvorchy aspekty [The Problem of Suicide in the Inner world of Vayl Stefanyk: Psychobiographical and Creative Aspects]. *Literaturoznavstvo. Folklorystyka. Kulturolohiya. Literary Studies. Folklore. Culturology*. 2018, Issue 27–28, pp. 69–84. [in Ukrainian].
6. Nazarevych L. Movni zasoby yak vyrazhennya dukhovnoyi kultury ukrayintsiv u novelistytsi Vasylya Stefanyka [Language Tools as an Expression of the Spiritual Culture of Ukrainians in the Short Stories of Vasyly Stefanyk]. *Ukrayinoznavchyy almanakh. Ukrainian Studies Almanac*. 2014. Issue 17, pp. 178–182. [in Ukrainian].
7. Nakonechna L., Nakonechna-Rohanina L. Motyvika smerti u tvorchosti Vasylya Stefanyka [Motives of Death in the Works of Vasyly Stefanyk]. *Prykarpatsky visnyk NTSh. Slovo. Prykarpattya Bulletin of the NTSh. Word*. 2016, № 2, pp. 233–240. [in Ukrainian].
8. Slovar ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian Language] / upor. z dod. vlas. materialu B. Hrinchenko: in 4 volumes. Kyiv : Publishing House of the USSR Academy of Sciences, 1958. Vol. 1, p. 149. URL: http://hrinchenko.com/slovar/znachenie-slova/4885-vyvodyny.html#show_point (application date: 03.02.2022). [in Ukrainian].
9. Stefanyk V. Povne zibrannya tvoriv: v 3-kh t. [Complete Collection of Works: in 3 volumes] / AN URCCR, In-t ukr. lit. im. T. H. Shevchenka. Kyiv: Vyd-vo Akad. nauk. Ukr. RSR, 1949 (Kyiv: Yaroslav the Wise NBU, 2019). Vol. 1: Novels. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=11106> (access date: 03.02.2022). [in Ukrainian].
10. Khorob S. Poetyka konfliktu u prozi Vasylya Stefanyka: dramatyziatsiya novely chy epizatsiya dramy? [Poetics of Conflict in the Prose of Vasyly Stefanyk: Dramatization of Short Stories or Epics of Drama?]. *Prykarpatsky visnyk NTSh. Slovo. Prykarpattya Bulletin of the NTSh. Word*. 2016, № 2, pp. 405–422. [in Ukrainian].